

W życiu rodzinnym bywają zarówno dobre, jak i trudniejsze momenty. Czasem pojawiają się różnice zdań, nieporozumienia, konflikty. Czasem kłótnie przybierają gwałtowny przebieg, wywołują wiele nieprzyjemnych uczuć i wiążą się z przykrymi konsekwencjami. Naturalne jest, że w takich sytuacjach mogą pojawiać się wątpliwości czy to, co się dzieje w moich bliskich relacjach, jest „normalne”, czy to już przemoc.

Informator, który trzymacie Państwo w ręku, pomoże znaleźć odpowiedzi na pojawiające się w takich sytuacjach pytania. Dowiedzie się Państwo z niego, czym jest przemoc w rodzinie i jakie formy może ona przybierać. Jeśli okaże się, że w Państwa rodzinie dochodzi do przemocy, podpowiemy na jaką pomoc może liczyć osoba doświadczająca przemocy w rodzinie oraz gdzie może ją znaleźć.

PRZEMOC
W RODZINIE

Poniżej przedstawiamy Państwu listę zachowań, które jeśli pojawiają się w bliskich związkach – mogą być oznaką tego, że ktoś doznaje przemocy lub ją stosuje. **Warunkiem jest znacząca przewaga siły, którą dysponuje osoba stosująca przemoc, w taki sposób, że osoba krzywdzona nie ma szans się obronić.** W sytuacjach, gdy siły są wyrównane – mówimy o konflikcie, w którym obie strony mogą swobodnie działać w obronie własnych interesów. Pierwsza część poświęcona jest rozpoznaniu doznawania przemocy. Druga – jej stosowania.

I. Czy zdarza się, że ktoś Tobie bliski, kto ma znaczącą przewagę nad Tobą...

	TAK	NIE
Popycha Cię, policzkuje, bije, szarpie?	☐	☐
Obraża Cię, wyzywa?	☐	☐
Zmusza do robienia rzeczy, które są dla Ciebie poniżające ?	☐	☐
Domaga się ograniczenia Twoich kontaktów z bliskimi, przyjaciółmi i znajomymi?	☐	☐
Powoduje, że w trakcie trwania Waszego związku zerwałeś/aś kontakty z przyjaciółmi/rodziną?	☐	☐
Straszy Cię, że skrzywdzi Twoich przyjaciół/bliskich?	☐	☐
Kontroluje w pełni wszystkie wydatki w domu i każe Ci prosić o pieniądze?	☐	☐
Obarcza Cię winą/przypisuje Ci winę w różnych sytuacjach?	☐	☐
Skłania Cię do kontaktów seksualnych, mimo że nie masz na to ochoty?	☐	☐
Zmusza Cię do uprawiania praktyk seksualnych, które Ci się nie podobają?	☐	☐
Grozi, że zrobi Ci krzywdę, jeśli ujawnisz co się dzieje w domu?	☐	☐
Grozi, że zabije Twoje zwierzę?	☐	☐
Uważa, że zasłużyłeś/aś sobie na takie traktowanie?	☐	☐
Zachowuje się jak gdyby przemoc nie była niczym wielkim, zaprzecza nadużyciom?	☐	☐
Uważa, że robi to dla Twojego dobra?	☐	☐
Niszczy Twoją własność?	☐	☐
Grozi popełnieniem samobójstwa?	☐	☐
Grozi Ci nożem, siekierą, bronią palną lub innym narzędziem?	☐	☐
Grozi, że zabierze Ci wszystko (dzieci, pieniądze, dom), jeśli nie będziesz mu posłuszna/y?	☐	☐
Wywołuje u Ciebie poczucie zagrożenia, strachu we własnym domu?	☐	☐
Przeprosza Cię, kupuje prezenty po tym, jak Cię zranił?	☐	☐

Jeśli odpowiedziałeś/aś twierdząco na co najmniej jedno z pytań, istnieje ryzyko, że doznajesz przemocy ze strony bliskiej Ci osoby.

II. Czy zdarza Ci się, że wobec kogoś bliskiego, kto jest słabszy od Ciebie zachowujesz się w podobny sposób:

	TAK	NIE
Popychasz, policzkujesz, bijesz, szarpiesz?	☐	☐
Obrażasz, wyzywasz?	☐	☐
Domagasz się ograniczenia przez tę osobę kontaktu z bliskimi i przyjaciółmi?	☐	☐
Kontrolujesz w pełni wszystkie wydatki w domu i wydzielasz bliskiej osobie pieniądze?	☐	☐
Przeglądasz jej telefon/komputer/kalendarz/czytasz korespondencję skierowaną do niej?	☐	☐
Uważasz, że to bliska Ci osoba jest winna tej sytuacji?	☐	☐
Uważasz, że jesteś osobą nerwową, tzw. cholerykiem, więc możesz czasami wpaść w furję i być agresywnym?	☐	☐
Jesteś przekonany/a, że ta osoba Cię prowokuje, doprowadza do furii, w związku z czym Twoje zachowanie jest uzasadnione?	☐	☐
Skłaniasz bliską Ci osobę do kontaktów seksualnych, mimo że nie ma na nie ochoty?	☐	☐
Zdarza Ci się grozić, że zrobisz bliskiej Ci osobie krzywdę?	☐	☐
Zdarza Ci się grozić, że skrzywdzisz jej rodzinę/przyjaciół/znajomych?	☐	☐
Zdarza Ci się grozić, że zabijesz jej zwierzę?	☐	☐
Zdarza Ci się w przypływie złości niszczyć rzeczy bliskiej osoby?	☐	☐
Zdarzyło Ci się grozić popełnieniem samobójstwa?	☐	☐
Zdarzyło Ci się grozić osobie bliskiej nożem, siekierą, bronią palną lub innym narzędziem?	☐	☐
Zdarzyło Ci się grozić, że ją zabijesz?	☐	☐

Jeśli odpowiedziałeś/aś twierdząco na co najmniej jedno z pytań, istnieje ryzyko, że stosujesz przemoc wobec bliskiej Ci osoby.

PRZEMOC to zamierzone działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które – wykorzystując przewagę sił – narusza prawa i dobra osobiste człowieka, powodując cierpienie i szkody, wobec których osoba ta nie jest w stanie się bronić.

– **Zamierzone działanie lub zaniechanie działania:** oznacza to, że osoba stosuje przemoc intencjonalnie, czyli nie przez przypadek, robi coś, co krzywdzi drugą osobę albo nie robi czegoś, do czego jest zobowiązana i w ten sposób wyrządza krzywdę (np. rodzic, który nie karmi dziecka). Najczęściej osoba, która stosuje przemoc jest przekonana, że robi to w słusznym celu, a nawet dla dobra drugiej osoby.

– **Jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą:** oznacza to, że jest silniejsza fizycznie, psychicznie, materialnie, zawodowo, społecznie i wykorzystuje tę przewagę wywierając wpływ na osobę słabszą po to, by zmusić ją do podporządkowania się swoim oczekiwaniom, przy braku możliwości samoobrony.

– **Działanie lub jego zaniechanie przez jedną osobę narusza prawa i dobra osobiste drugiej:** każdy człowiek ma prawo do godności, szacunku, posiadania i wyrażania swojego zdania, prywatności, nietykalności cielesnej, bezpieczeństwa itp. – natomiast osoba, która stosuje przemoc, swoim zachowaniem łamie te prawa.

– **Takie zachowanie powoduje cierpienia i szkody.** Szkody te mogą być zarówno fizyczne (zranienia, siniaki, zadrapania), jak i psychiczne (traumy, lęki, niemoc, strach).

Przemoc może występować pod różnymi postaciami. Oto przykłady:

Rodzaje przemocy	Formy przemocy
PRZEMOC FIZYCZNA	Szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, przytrzymywanie, szczypanie, bicie, topienie, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, rzucanie przedmiotami w drugą osobę, itp.
PRZEMOC PSYCHICZNA	Wyśmiewanie, narzucanie swojego zdania, nadmierne dotkliwe krytykowanie, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.
PRZEMOC SEKSUALNA	Wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	Zabieranie pieniędzy, nielożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, oszustwa rozmaite, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka), itp.

KIEDY W RODZINIE DOCHODZI DO PRZEMOCY...

Warto wiedzieć, że stosowanie przemocy w rodzinie jest łamaniem prawa, zatem służby i instytucje są zobowiązane do podejmowania działań zgodnie ze swoimi kompetencjami, aby przemoc zatrzymać.

W Polsce podstawowym narzędziem służącym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskie Karty”. Realizację tej procedury przez służby regu-

luje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

CZYM JEST PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

To określone reguły postępowania służb w sytuacji, kiedy istnieje uzasadnione podejrzenie, że w rodzinie występuje przemoc. W działaniach tych mogą brać udział przedstawiciele takich instytucji, jak: policja, pomoc społeczna, oświata (szkoła, przedszkole), ochrona zdrowia (przychodnia, szpital), komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Wymienione służby, realizując procedurę „Niebieskie Karty”, ściśle ze sobą współpracują, a ich działania koordynuje Zespół Interdyscyplinarny. Bezpośrednio do pracy z rodziną powoływana jest tzw. grupa robocza.

CO TO JEST ZESPÓŁ INTERDISCYPLINARNY?

Jest to zespół składający się z przedstawicieli służb i instytucji pracujących na rzecz ochrony osób krzywdzonych. Członkami zespołu są przedstawiciele: pomocy społecznej, policji, oświaty, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia i przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. Niebieska Linia), urzędnicy lokalnych struktur samorządowych. W skład zespołu mogą też wchodzić kuratorzy sądowi i prokuratorzy. Taki zespół znajduje się w każdej dzielnicy miasta. W związku z tym sprawą konkretnej rodziny będą zajmować się przedstawiciele służb i instytucji działających na terenie, na którym mieszka ta rodzina.

CO TO JEST GRUPA ROBOCZA?

Grupę roboczą tworzą osoby powołane przez Zespół Interdyscyplinarny, które pracują bezpośrednio z rodziną, a skład tej grupy dobierany jest zgodnie z potrzebami rodziny (np. do grupy może zostać powołany pedagog/psycholog ze szkoły, do której uczęszczają dzieci, dzielnicowy z terenu, na którym rodzina mieszka, a także pracownik socjalny z tego rejonu, przedstawiciel ochrony zdrowia).

Członkowie grupy pracują z rodziną według ustalonego wspólnie planu pomocy – każdy zgodnie z kompetencjami i obowiązkami w ramach czynności zawodowych. Przede wszystkim chronią osoby doznające przemocy, a od osoby stosującej przemoc żądają zmiany zachowania i sprawdzają, czy sytuacja rodziny uległa poprawie.

KTO MOŻE WSZCZĄĆ PROCEDURĘ „NIEBIESKIE KARTY”?

Zobowiązanie do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” mają następujące osoby:

- policjant (np. podczas interwencji w domu, dzielnicowy),
- pracownik jednostek pomocy społecznej (np. pracownik socjalny, specjalista z Ośrodka Interwencji Kryzysowej),
- członek komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,

- pracownik placówki oświatowej (np. nauczyciel, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny),
- pracownik ochrony zdrowia (np. lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny).

W JAKICH SYTUACJACH I W JAKI SPOSÓB WSZCZYNA NA JEST PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

Kiedy przedstawiciel jednej z wyżej wymienionych służb dowie się, że w rodzinie może dochodzić do przemocy, wszczyna procedurę poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Jest to dokument zawierający m. in. dane osób wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy, stosują przemoc oraz informacje, do jakich form przemocy dochodzi w rodzinie.

Bezpośrednio po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osoba, wobec której zachodzi podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie, otrzymuje formularz „Niebieska Karta – B”. Zawiera on informacje o tym, czym jest przemoc, o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy oraz o miejscach, w których może uzyskać pomoc.

WSZCZĘCIE PROCEDURY MOŻE NASTĄPIĆ W RÓŻNYCH OKOLICZNOŚCIACH, NP.:

- w wyniku zgłoszenia sytuacji przemocy do jednej z wyżej wymienionych instytucji przez osobę doznającą przemocy w rodzinie,
- jeśli świadek przemocy w rodzinie zgłasza w jednej z w/w służb lub instytucji sytuację przemocy,
- kiedy przedstawiciel instytucji wykonując swoje obowiązki służbowe zauważy, że w rodzinie może dochodzić do przemocy (np. lekarz podczas badania, nauczyciel w szkole, policjanci podczas interwencji domowej). Pracownicy służb mają obowiązek wszcząć procedurę nawet, gdy mają tylko podejrzenie, że może dochodzić w danej rodzinie do przemocy. Nie muszą mieć „twardych” dowodów świadczących wprost o występowaniu przemocy (np. obdukcji). Warto pamiętać, że do rozpoczęcia procedury nie jest wymagana zgoda członków rodziny, wobec której istnieje podejrzenie, że dochodzi w niej do przemocy.

KTO MOŻE ZGŁOSIĆ SYTUACJĘ WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W CELU WSZCZĘCIA PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”?

Aby rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty”, należy zgłosić sytuację przemocy w rodzinie lub podejrzenie jej występowania przedstawicielowi jednej z wyżej wymienionych służb/instytucji. Sytuację taką może zgłosić zarówno osoba doznająca przemocy, jak i świadek przemocy. Warto jednak pamiętać o tym, że ostateczną decyzję czy procedura zostanie wszczęta podejmuje przedstawiciel służby/instytucji, do którego zgłaszamy fakt występowania przemocy. W trakcie rozmowy oceni on, czy w rodzinie dochodzi do przemocy, czy jest to inna sytuacja - np. konflikt przy rozwodzie bądź w innej spornej sytuacji. Jeśli przedstawiciel służb odmówi wszczęcia procedury

- niesłusznie w przekonaniu osoby zgłaszającej - zachęcamy do skontaktowania się z przewodniczącym Zespołu Interdyscyplinarnego w danej dzielnicy z prośbą o ponowne rozpoznanie sprawy.

CO SIĘ DZIEJE PO WSZCZĘCIU PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”?

- Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta - A” zostaje on przekazany niezwłocznie do Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Następnie specjaliści, którzy będą pracować z rodziną zapraszają na spotkanie osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy. Podczas spotkania rozmawiają z osobą krzywdzoną o jej sytuacji i wspólnie ustalają plan pomocy. W zależności od jej potrzeb może zostać zaproponowana np. pomoc psychologiczna, prawna czy socjalna. Wszystkie ustalenia zostają zapisane w formularzu „Niebieska Karta - C”. Czasami zdarza się, że osoba wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy, pomimo zaproszenia z jakichś powodów nie przychodzi na spotkanie. W takiej sytuacji przedstawiciele służb będą dalej pracować - spróbują inaczej skontaktować się z osobą krzywdzoną (np. poprzez wizytę w domu) oraz będą podejmować dalsze kroki, by zatrzymać przemoc (w tym także kontaktować się z osobą wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc). Warto też wiedzieć, że osoby prowadzące procedurę „Niebieskie Karty” mają prawo do pozyskiwania tzw. „danych wrażliwych” (np.: o stanie zdrowia, leczeniu, uzależnieniach, karalności, itp.) bez wiedzy i zgody osób, których one dotyczą. Wynika to z zapisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przedstawiciele służb mogą wykorzystywać te dane tylko w celu ochrony osób krzywdzonych, a stosowanie tej zasady jest obwarowane określonymi przepisami (także zapisanymi w wyżej wymienionej ustawie).
- Na odrębne spotkanie wzywana jest osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. W toku rozmowy służby, odwołując się do znanych im faktów, nazywają wprost zachowanie przemocowe tej osoby oraz informują o grożących jej konsekwencjach prawnych. Kategorycznie żądają od niej zaprzestania krzywdzenia i zmiany zachowania. Informują też, że będą kontaktować się z rodziną i sprawdzać, czy sytuacja uległa poprawie. W trakcie rozmowy wypełniany jest formularz „Niebieska Karta - D”.

Osoba stosująca przemoc ma również możliwość uzyskania od osób prowadzących spotkanie adresów miejsc, w których prowadzone są różne programy pomocy dla osób stosujących przemoc w rodzinie (w tym m.in. programy korekcyjno-educacyjne, terapeutyczne, pomocy psychologicznej, zajęcia grupowe, warsztaty umiejętności itp.).

- Następnie członkowie grupy roboczej realizują ustalony plan pomocy, który określa zadania zarówno dla specjalistów, jak i dla członków rodziny i - pozostając w kontakcie z rodziną - sprawdzają, czy sytuacja poprawia się. Warto wiedzieć, że plan

pomocy nie jest ustalany „na stałe” - jeśli ujawnią się nowe potrzeby osoby krzywdzonej, plan pomocy jest modyfikowany. Plan powinien być zmieniany także wtedy, gdy mimo prowadzonych działań nadal dochodzi do przemocy. W takich sytuacjach służby mogą z urzędu podjąć działania zmierzające do pociągnięcia osoby stosującej przemoc do odpowiedzialności karnej.

KIEDY KOŃCZY SIĘ PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

Procedura jest prowadzona do momentu, gdy przemoc całkowicie ustanie. Procedura zostanie też zakończona, gdy grupa robocza stwierdzi brak zasadności dalszego jej prowadzenia (np. zamiast przemocy rozpozna konflikt lub podejrzenie stosowania przemocy nie potwierdzi się).

O zamknięciu procedury, na wniosek grupy roboczej, decyduje Zespół Interdyscyplinarny, co zapewnia wnikliwe i rozważne podejmowanie decyzji w każdej sprawie.

Warto pamiętać, że jeśli po zamknięciu procedury „Niebieskie Karty” w przyszłości doszłoby znów do aktów przemocy w rodzinie, może i powinna zostać ona wszczęta ponownie.

NA JAKĄ POMOC I OD KOGO MOGĄ LICZYĆ OSOBY DOZNAJĄCE PRZEMOCY?

■ OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ

Ośrodki Pomocy Społecznej znajdują się na terenie każdej dzielnicy. Mają za zadanie wspierać ludzi, którzy z różnych przyczyn znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej.

W sytuacji przemocy w rodzinie Ośrodki Pomocy Społecznej mogą pomóc m.in. poprzez:

– Rozpoznanie sytuacji w rodzinie

W przypadku otrzymania informacji o podejrzeniu występowania przemocy w rodzinie pracownicy socjalni mają prawo sprawdzić sytuację bezpośrednio w miejscu zamieszkania rodziny. W przypadku podejrzenia, że w rodzinie dochodzi do przemocy, pracownik pomocy społecznej ma obowiązek wszcząć procedurę „Niebieskie Karty”.

– Pomoc specjalistyczną

Najczęściej oferowana pomoc to:

- bezpłatne porady prawne,
- bezpłatna pomoc psychologiczna (np. konsultacje psychologiczne, grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych),
- skierowanie do rodziny asystenta, czyli osoby, która pomaga rodzinie w rozwiązywaniu codziennych problemów.

– Pomoc materialną

Taka pomoc udzielana jest osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Może mieć charakter:

- pieniężny lub rzeczowy,
- zasiłku stałego, okresowego lub celowego (na zaspokojenie konkretnej potrzeby).

– Odebranie dziecka z rodziny, jeśli jest zagrożone jego życie lub zdrowie

W sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka pracownik socjalny razem z policją i przedstawicielem ochrony zdrowia może odebrać dziecko z rodziny. Dziecko w takiej sytuacji powinno zostać umieszczone u innej najbliższej, niezamieszkującej wspólnie osoby. Jeśli nie jest to możliwe - w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej. O odebraniu dziecka informuje się sąd, który w ciągu 24 godzin podejmuje decyzję o tym, co dalej będzie się działo z dzieckiem.

Celem tego działania jest zapewnienie dziecku bezpieczeństwa na „tu i teraz”. Natomiast dalsze decyzje o losach dziecka podejmuje sąd.

■ POLICJA

Policja jest służbą, która interweniuje w sytuacji zagrożenia „tu i teraz”, zapewniając bezpośrednio i doraźnie ochronę osobom krzywdzonym.

W przypadku przemocy w rodzinie możemy oczekiwać od funkcjonariuszy Policji m.in.:

– Interwencji w miejscu zamieszkania rodziny w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia – „działanie na tu i teraz”

Osoby doznające przemocy i świadkowie mają prawo wzywać patrol Policji, kiedy czują się zagrożone. Policji nie wzywa się, aby policjanci w miejscu zamieszkania przyjęli zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa lub zobaczyli jak wygląda dom po awanturze - w tych sytuacjach warto zgłosić się bezpośrednio do komendy. Patrole Policji służą zapewnieniu bezpieczeństwa.

Od interweniujących policjantów mamy prawo oczekiwać, aby:

- przeprowadzili rozmowę interwencyjną z osobą stosującą przemoc,
- jeśli zajdzie taka potrzeba, udzielili pierwszej pomocy lub zapewnili pomoc medyczną osobom poszkodowanym,
- jeśli osoba stosująca przemoc znajduje się pod wpływem alkoholu i stanowi zagrożenie dla osób najbliższych - zatrzymali ją do wytrzeźwienia, np. w izbie wytrzeźwień,
- jeśli osoba stosująca przemoc jest trzeźwa, ale zachodzi podejrzenie, że po wyjściu funkcjonariuszy będzie ponownie stanowić zagrożenie dla najbliższych, policjanci mogą zatrzymać ją na czas do 48 godzin.

Osobę stosującą przemoc można zwolnić wcześniej, jeśli ustaną powody jej zatrzymania (np. w ocenie Policji nie będzie już stanowić zagrożenia). Czas 48 godzin służy zebraniu dowodów w sprawie oraz postawieniu zarzutu popełnienia przestęp-

stwa. Na ich podstawie prokurator może postawić akt oskarżenia i skierować sprawę do sądu. Na podstawie zebranych dowodów prokurator może też zastosować środek zapobiegawczy (np. dozór policyjny, zakaz kontaktowania się, nakaz opuszczenia mieszkania - nawet jeśli osoba stosująca przemoc jest jego właścicielem lub współwłaścicielem, tymczasowe aresztowanie). Środek zapobiegawczy służy ochronie osoby doznającej przemocy w czasie procesu - do momentu wyroku w sprawie, a także zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania oraz temu, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przestępstwa.

- poinformowali osobę krzywdzoną o możliwych działaniach w sytuacji przemocy w rodzinie oraz wszczęli procedurę „Niebieskie Karty”,
- zabezpieczyli dowody popełnienia przestępstwa,
- sporządzili notatkę z interwencji - może być ona później dowodem w sprawie,
- udzielili informacji o tym, kto interweniuje - imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, nazwa i siedziba jednostki.

Ponieważ zarówno notatka z interwencji, jak i zeznania policjantów mogą być dowodami, warto zapisywać datę i godzinę przyjazdu Policji oraz dane osób interweniujących.

Jeśli po odjeździe funkcjonariuszy z miejsca zdarzenia ponownie dochodzi do przemocy, osoba pokrzywdzona lub świadek ma prawo ponownie wezwać patrol Policji.

– Wezwania karetki i przyjazdu wraz z nią do miejsca zamieszkania rodziny

Jeśli jakaś osoba zagraża swojemu życiu (próbuje popełnić samobójstwo, mówi, że to zaraz zrobi) lub zagraża życiu innych (i zagrożenie to jest związane prawdopodobnie z zaburzeniami psychicznymi) na miejsce zdarzenia można wezwać Policję i karetkę. Lekarz lub ratownik medyczny może wtedy podjąć decyzję o zabraniu tej osoby do szpitala psychiatrycznego (nawet bez jej zgody). W szpitalu lekarz psychiatra podejmuje decyzję o zatrzymaniu tej osoby w szpitalu (nawet bez jej zgody) lub wypisaniu ze szpitala.

– Odebrania dzieci z rodziny, gdy ich bezpieczeństwo jest zagrożone

Jeśli interweniujący policjanci stwierdzą, że dzieci nie mają zapewnionej opieki (np. rodzice/opiekunowie znajdują się pod wpływem alkoholu i nie ma w domu innej trzeźwej, dorosłej osoby najbliższej) albo ich zdrowie lub życie jest zagrożone, policjanci mogą podjąć decyzję o zabraniu dzieci z domu i umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

– Asysty Policji

Jeśli osoba doznająca przemocy chciałaby np. zabrać z domu swoje rzeczy lub z innego powodu wejść do mieszkania zajmowanego wspólnie z osobą stosującą przemoc, a obawia się o swoje bezpieczeństwo lub o to, że osoba stosująca przemoc oskarży ją później, np. o kradzież; może poprosić Policję o asystę w tych działaniach. Asysta oznacza, że Policja jest obecna przy tych działaniach. Aby doszło do asysty, warto wcześniej umówić się z funkcjonariuszami, np. z dzielnicowym.

- Przyjęcia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

Policja przyjmuje zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, wówczas prowadzi dochodzenie, przesłuchuje świadków, zabezpiecza dowody. Zawiadomienie składa się w najbliższej jednostce Policji.

■ KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

W mieście stołecznym w Warszawie działa Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych m.st. Warszawy oraz dzielnicowe zespoły Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych m.st. Warszawy.

Od przedstawicieli Komisji możemy oczekiwać m.in.:

- Uruchomienia procedury sądowego zobowiązania do leczenia odwykowego.

Warto pamiętać, że nie ma tzw. „leczenia przymusowego”. Oznacza to, że nawet po nałożeniu sądowego obowiązku poddania się leczeniu, osoba uzależniona ma prawo odmówić udziału w terapii. Procedura sądowego zobowiązania do leczenia może jednak przynieść pozytywne efekty np. wobec osób, które chcą uniknąć takich konsekwencji, jak rozprawa sądowa, wizyty kuratora sądowego, wezwania na komisję itp.

Warto też pamiętać, że rozwiązanie problemu alkoholowego niekoniecznie rozwiązuje problem przemocy!

- Udziału w pracach Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych.

■ OCHRONA ZDROWIA

P przedstawiciele ochrony zdrowia to np. lekarze, pielęgniarki, położne i ratownicy medyczni.

W sytuacji przemocy w rodzinie od przedstawiciela ochrony zdrowia możemy oczekiwać m.in.:

- Wydania przez lekarza pierwszego kontaktu bezpłatnego zaświadczenia o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.

Każdy lekarz pierwszego kontaktu ma obowiązek wystawić takie zaświadczenie. Może ono stanowić dowód w postępowaniu sądowym. Drugą możliwością udokumentowania obrażeń jest obdukcja. Jest ona płatna i wykonują ją wyłącznie biegli sądowi (lista biegłych dostępna jest w sądzie okręgowym).

- Zapewnienia pomocy medycznej
- Interwencji w przypadku prawdopodobieństwa popełnienia samobójstwa lub w przypadku, gdy osoba chora psychicznie zagraża zdrowiu i życiu innych.

Lekarz lub ratownik medyczny może podjąć decyzję o zabraniu osoby stanowiącej zagrożenie dla siebie lub innych do szpitala psychiatrycznego - nawet bez jej zgody. W szpitalu lekarz psychiatra podejmuje decyzję o zatrzymaniu tej osoby w szpitalu (nawet bez jej zgody do 24 godzin).

■ OŚWIATA

Przestawiciele oświaty to np. nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy lub psychologowie szkolni.

Jeśli dochodzi do przemocy w rodzinie osoby te mogą m.in.:

– objąć dziecko pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Warto wiedzieć, że pedagog szkolny ma prawo rozmawiać z dzieckiem bez obecności rodziców w celu rozpoznania jego sytuacji rodzinnej i ustalenia potrzeb.

■ KAŻDA Z WCZEŚNIEJ WYMIENIONYCH SŁUŻB JEST TAKŻE ZOBOWIĄZANA:

- wszcząć procedurę „Niebieskie Karty”, gdy jej przedstawiciel poweźmie podejrzenie o przemoc w rodzinie,
- złożyć zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- poinformować wydział rodzinny i nieletnich sądu rejonowego o sytuacji dzieci.

Przedstawiciele służb mogą poinformować sąd o niepokojącej sytuacji dzieci. W efekcie sąd może np. ograniczyć władzę rodzicielską i ustanowić nadzór kuratora nad rodziną lub pozbawić prawa do opieki nad dziećmi.

Powyżej przedstawiliśmy Państwu możliwości i rozwiązania, które obowiązują w naszym kraju po to, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie. Mają one zastosowanie dla wszystkich osób, niezależnie od wieku, stanu zdrowia czy statusu społecznego. Ich celem jest ochrona osób krzywdzonych, udzielanie im stosownej do potrzeb pomocy oraz wsparcie w budowaniu dalszego życia bez przemocy. W tych działaniach chodzi także o to, by powstrzymywać osoby stosujące przemoc w rodzinie przed dalszym krzywdzeniem swoich bliskich. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem nasilającym się w czasie i jej niezatrzymanie może doprowadzić do destabilizacji życia rodzinnego wielu osób. Nigdy nie jest za późno na przerwanie przemocy i wprowadzenie zmian. Dlatego zachęcamy wszystkich do odwagi i korzystania z pomocy służb m.in. w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Procedura ta pozwala podjąć działania, kiedy jest jeszcze czas i szansa na konstruktywne zmiany. Dzięki niej można lepiej rozpoznać sytuację w danej rodzinie oraz udzielić pomocy wszystkim jej członkom, tak by ich życie zyskało nową, lepszą jakość.

Zespół Stowarzyszenia „Niebieska Linia”